

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	---	--

A vadházasságok meggátlásáról.

Pár év óta állandó a panasz, hogy a vadházasságok folyton szaporodnak. Valahányszor a felekezetek egyházi gyűlést tartanak, a panasz az elintézendő tárgysorozatban mindig előfordul. A dunántuli ref. egyházkerületnek az imént Komáromban tartott közgyűlése szintén foglalkozott azzal. Egyes megyékben, mint például nálunk Bácskában, a papok, felekezeti különbség nélkül, memorandumokat szerkesztenek e bajos társadalmi tünetről s azokat a vármegyei gyűlések elé terjesztik, kérve és sürgetve e baj orvoslását.

Mindhiába! Alaposan segíteni nem tud senki! Az erre vonatkozó igazságos és tüzetes törvényes intézkedés hiányzik s azt megteremteni vajmi nehéz.

Mi protestánsok még csak megvagyunk valahogy e bajjal szemben. Nálunk a házassági kötelék felbontatása és az új házasságra léphetés itt-ott könnyít a bajon. De a katolikusoknál ezen expediens nem létezik. Ha itt boldogtalan házassági frigy kötött, az a kath. egyház tana szerint fel nem bontható. A néha kikerülhetlen „ágy és asztaltól való elválasztás“ pedig csak elősegíti a vadházasságok szaporítását, mert lehetőséget nem nyújt arra, hogy az így gyakorlatilag elválasztott, de elvileg összekötött házaspár új házasságra léphessenek.

Ezen akadályt a kath. egyház el nem háritja, mert kénytelen volna az idevágó dogmájáról lemondani s protestánsná lenni. Ezt pedig nem fogja tenni soha. Akkor se, ha hiveinek fele élne vadházasságban. Csak az állami törvényhozás szüntethetné meg emez akadályt a kötelező polgári házasság behozatala által. De erre nálunk ez idő szerint nincs kilátás. Az államnak sokkal égetőbb gondjai vannak, semhogy a családi élet e tekintetben való boldogításával foglalkozhatnék. A megoldandó államléti kérdéseknél pedig a hatalmas kath. klerusra sokkal nagyobb szüksége van, semhogy vele ellentétbe jönni kívánna.

Egyébiránt a vadházasságok nem a szétszakadott, boldogtalan házaspárokból szedik a legnagyobb kontingensüket, mert boldogtalan házasságok inkább csak a mívelt

osztályoknál fordulnak elő. Itt, korunk anyagi áramlata daczára a tudományok és a regényekből merített gondolkodás folytán a házaseletről való fogalmak költőiebbek, az arra vonatkozó igények és várakozások eszményiebbek és erkölcsösebbek. Ha a jegybenjárók ezen kedélyállapotukat csak szinlelték, igen természetes, hogy az esküvő után keserű csalódásra ébrednek s akkor az ellentétek kiegyenlítésére nézve legjobb gyógyszer két lat ész, hét font türelem és egy mázsa kötelességérzet.

A falusi népnél a házaselet eszményi igényei vajmiritkán találhatók. Idyllt e tekintetben a falun nem kell keresni. A mezei ember, mint általában, erre vonatkozólag is a legnagyobb materialista, a minő csak gondolható. Ha neje őt ellátja étellel és téstával kellő időben és háztartását rendesen vezeti, akkor meg van elégedve. Csak ne legyen prédáló és civakodó, akkor egy kis regényes kommunismusra is szemet huny.

Mégis ez idő szerint faluhelyen is növekedőben van a vadházasságok száma. Mi ennek az oka? Talán a valálatalanság és erkölcstelenség? Nem! A hol a népnek lelki gondozása helyes, még üres templomokkal sem lehet konstatálni a vallálatalanságot és erkölcseleg népünk ma jobb, mint például 1848 előtt volt.

Ha tehát a földmivelő nép között is szaporodnak a vadházasságok, annak oka egyrészt szabadelvű, mívelt közigazgatási szabályainkban, másrészt és pedig legfőképp az ifjak katonakötelezettségét rendező törvényeinkben keresendő.

Peres házaspároknál a lelkész kizárólag atyai megintéssel élhet és ha a közigazgatási hatóságokat arra kéri, kergessék szét a vadházasságban élőket, azok ezt nem tehetik, mert erre vonatkozó törvényes joguk nincsen és még kellemetlenségnek tennék ki magukat, mint akik valakinek házi jogaiba hivatlanul beleavatkoztak.

Felette örvendetes ugyan, hogy a református testvéreknél most zsinati törvényeik 257-ik §-nak c) pontja alapján, melyszerint minden oly cselekmény, mely által a közerkölcseleg sértetik, vagy melyből közbotrány származik,

zik, fegyelmi eljárás alkalmazása mellett fenyitendő, — e bajt fegyelmi uton orvosolni törekednek. Azonban ez nem nyújt országos orvoslást a vadházasságokra nézve. Itt csak országos törvény segíthetne alaposabban.

A mi pedig a földolog, a hadkötelezettségi törvény azon intézkedéseit, melyek a hadköteles legénység nősülhetését szabályozzák, okvetlenül meg kellene változtatni, hogy a vadházasságok szaporítása meggátolható legyen.

Az 1868-ik évi, a véderőről szóló XL. t. cz. 44-ik §-a azt mondja:

„A ki az ujonczállítási bizottság által hadiszolgálatra mindenkorra alkalmatlannak nem találtatott, vagy a 3-ik korosztályban a sorhadi szolgálattól ideiglenesen fel nem mentetett, valameddig a harmadik korosztályból ki nem lépett, meg nem nősülhet.“

„Különös tekintetet érdemlő körülmények közt kivételes nősülési engedélyadásra a honvédelmi magy. kir. miniszterium van jogosítva, de ezen engedély az illetőt a hadseregbe, vagy honvédségbe lépés kötelezettségétől föl nem menti.“

Ezen kivételes engedély pedig minden oly esetben, hol a vőlegény apja $\frac{1}{4}$ telekföld birtokát és női erő hiányát házánál kimutatni képes, megadatik s azon intencziója a törvénynek, hogy a tényleges katona, mint nőtelen, háboru esetén függetlenebb bátorsággal birjon, csak hézagosan valósul meg. Sőt, a ki a földmivelő fiatalságnak gond nélkülű életét ismeri, tudja, hogy annak életeleme Petőfi eme dalának tartalmából áll: „A virágnak megtiltani nem lehet“, és hogy éppen ennél fogva azon esetek száma növekedőben van, hol a besorozott katona nemcsak jajveszékli szeretőt, hanem siró gyermeket is hagy otthon, kik után ép oly keservesen sóhajtozik, mintha törvényes övéi volnának és így a független katonai bátorság füstbe megy, még mielőtt az ágyuk a csatában megdőrdültek volna.

Felül rá még, miféle lélektani jognál fogva nősülhessen csak az, ki egy negyed telekfölddel bíró és házánál női erőt nélkülöző atyának a fia?

Hiszen ha a katonai törvény a szolgálatban rokkanttá lett egyénnek, vagy a háboruban elesett özvegyének és árváinak ellátásáról is gondoskodik, ugy szem előtt kellene tartani, hogy a parasztnő férje halála után leggyorsabban szokott gondoskodni ellátásáról új férjhezmenetel által a így az állam róla való gondoskodási kötelezettsége megszűnik.

Tudvalevő dolog továbbá az is, hogy a kivételes nősülési engedély intencziójához az is tartozik, hogy az arra szükséges bélyegfogyasztás által bevétele legyen az államnak.

Ámde ezen bevétel sokkal nagyobb lenne, ha a törvény egyszerűen azt mondaná: *Minden ifju, ki 18-ik életévének betöltése után s így hadi kötelezettségének teljesítése*

előtt nősülni akar, köteles az illetékes adóhivatalnál kivételes nősülési engedélydíj fejében 10 forintot nyugta mellett lefizetni és e nyugta előmutatása mellett az illető lelkész öt megesketheti.

Ezzel egyszersmind sok, az állami hivatalos közegekre, a lelkészekre és a házasodni akarókra nézve zaklató intézkedés eselnék, a nősülni akaró pedig a 10 frtot nagyon szívesen fizetné, mert a jelen körülmények közt a kivételes nősülési engedély kieszközlése — bélyeggel, mellékletek megszerzésével, folyamodvány megiratásával — testvérek közt 20—25 frtba kerül.

De a legnagyobb áldása ezen intézkedésnek az lenne, hogy a vadházasságok és a törvénytelen gyermekek ritkulnának, faluhelyen alig fordulnának elő.

Bierbrunner Gusztáv.

Trefort miniszter legujabb cikke és a Frary vita.

III.

(Vége.)

Mindazok, a kik behatóbb szakismerettel rendelkeznek, sőt olyanok is, kik a középiskolai tanítás menetét pusztán egyéni vonzalomból kísérik figyelemmel, megegyeznek abban, hogy a mult számban általunk általánosságban körvonalozott klasszikus műveltség észfejtő, jellem- s erkölcsképző, izlésteremtő s általános művelődéstörténeti értékének kiaknázására, ugyszint a többi studiumok eredményes felhasználására a legtöbb középiskolában még most is divó tanítási módszer teljesen alkalmatlan.

A tanítás és tanulás célja ugyanis még igen sok helyen nem egyéb, mint az emlékező tehetségnek több vagy kevesebb ismerettel való tömése s ez ismereteknek pusztán reprodukálása. Ellenben az a tudat, hogy az ismeretgyűjtés becses és bizonyos terjedelemben szükséges volta mellett főfeladat az általános képzés, azaz a szellemi tehetségek kifejtése s főleg az önálló megfigyelésre, gondolkodásra s jellemes cselekedetre való szoktatás, hogy pl. a régi nyelvek és irodalmak azon célra szolgálnak, hogy ama tökéletességre jutott nyelvek tüneményei a szemlélő s megfigyelő képességet ébren tartsák, a tanulók gondolkozását fejtsék, erősítsék, az igazi szép iránt érzéket keltsenek, tartalmokkal és formáikkal egyaránt a jóra, a magasabb emberire vezéreljenek, — e tudat s ennek gyakorlati érvényesítése ugyszólván, teljesen elmaradt.

Nem lehet mellőznünk, hogy e jelenleg divó módszer némely káros hatásaira rá ne mutassunk. Ily káros hatása legközelebről is a tanulók szórakozottsága és itélőképességük gyengesége. Minthogy a sokféle tudományból szerzett ismeretek között közös alapot és kapcsot a divó tanító eljárás nem létesít; a növendék pedig saját erejéből ily reflexiv munkára képtelen: nagyon természetesen e töredékes ismeretek, minden központot, melyhez tapadhatnának, nélkülözve, kevés ideig maradnak meg s bizonytalanok; minden belső összefüggés és vonatkoztatás nélkül levén egymás mellé halmozva, a kellő pillanatban fel nem használhatók. S a helyett, hogy az egynemű képzetek világos,

határozott fogalmakká fűződnek össze, elmosódnak, vagy legfeljebb zavaros, érthetetlen fogalmakká alakulnak. Mint-hogy pedig világos, határozott ítélet határozott fogalmak nélkül nem alkotható, ez utóbbiak hiányában előáll az ítéltre való gyöngeség vagy teljes képtelenség.

Távolabbi, de szintén romboló eredménye mutatkozik e módszernek, az önálló gondolkodás és akaratere hiányában. Minthogy a divó tanítási eljárás csak ismeretek közlésére szolgál, a mennyiben a tanár magával viszi a kész ismereteket s a tanulóknak készen adja elibök; ezeknek tehát viselkedése ez egész processus alatt tisztán receptív. Hogy a tárgyak felfogatásánál a tanuló tevékeny részt vegyen, akaraterejét a szellemi munkában próbára tegye, hogy az öntudatlanul elsajátított fogalmak öntudatos ismeretere jusson, hogy régibb ismeretei és a tanítás szolgáltatja ujab-bakból összehasonlítás s megkülönböztetés által újat fedezzen fel s ezen újat valódi birtokká emelje, ily önállóságra vezető szellemi munkára a tanuló a jelen tanítási mód mellett képtelen. Az ismeretek csak külsőleg érintik, külsejéhez tapadnak, honnan mihamar leválnak.

Jól ismerjük ama, a tanítás eredményére nézve káros befolyásokat, melyeknek a család és társadalom megszokott fészkei, tehát nem egyedül az iskola rovására esnek; de mégis a methodusban találjuk legfőbb okát annak, hogy oly temérdek ismeretből, melylyel tanulóinknak küzdeni kell, aránylag oly csekély töredék marad valódi birtoknak.

A tanítási módszer eddig rajzolt káros hatásain kívül, van még egy más, következményeiben talán azoknál is károsabb, mert az iskolán kívül is a társadalmi és állami élet mezején kezd pusztítani. Ha, mint fentebb megjegyeztük, az ismeretek csak külsőleg hatnak a növendékre, ha valódi gondolkodás s ily uton előálló ismeretszerzés és feldolgozás nem létezik: úgy természetesen a tárgyak nem hathatják át az egész embert, nem nyomulnak szellemébe, nem érintik szívét s tényleg semmi összefüggésbe sem jönnek lelki életével, érzelmeivel, hajlamaival, törekvéseivel. A tanuló ismeretei, tantárgyai, szóval az egész iskolai élet, mint valami különállóan s attól az élettől, melyet iskolán kívül tölt, elválasztottan él tudatában; a tanuló korán két életet kezd élni egymás mellett, az egyiket kényszerűségből s ez nem érdekli; a másikon összes érzelmeivel s hajlamaival csüng. Lehet-e rajta csudálkozni, ha eme mellett ama másikat, mely őt bensőleg megindítani képtelen, teljesen feleli? Fájdalom, hogy e kettős élet folytatásának az iskolával sincs vége, hanem folytattatik az életben a hivatallal, a kötelességgel. Tanulás és hivatás végzése az egész embert követeli. Már pedig ha az iskolában érzélem és hajlam egészen másfelé irányult, mint az iskolára: úgy az életben is másfelé fog irányulni, gyakran csak a végszükségtől kényszerítve jár a hivatás útján. Elég példáját látjuk az életben. De honnan is vegye az ifju az életre azt az erkölcsi alapot, melyen szilárdul megállhat, ha a gyakorló tér — a gymnasium — erkölcsi életét teljesen érintetlenül s fejletlenül hagyta?

A mit tehát az iskolától várunk szabad és várunk kell, hogy a fent elszámlált bajok megszűnjenek s a tanításnak — nem csak a klasszikus nyelvekben, hanem általában — óhajtott sikere legyen: az első sorban a tanítási módszernek megváltoztatása. Általában mily irányu legyen a tanítási mód, azt elméletileg az állami és felekezeti ható-

ságok utasításaiban is némileg feltaláljuk; hogy mi milyet óhajtunk, az abból az ellentétből, melyet az általunk rajzolt hibás methodussal szemben elfoglaltunk, eléggé kitűnik. Mindenekelőtt pedig kevesebb súlyt kell fektetni arra, hogy kész ismeretekkel s a tudomány megállapított tényeivel terheljük a tanuló emlékezetét, inkább az értelemfejlesztés s az önálló gondolkodásra szoktatás legyen a fődolog s az, hogy a tanuló a szellemi munkára ingert nyerjen. A nevelő tanítás az ugynevezett dressirozásnak éppen ellentéte; ennél az állat egészen passiv; a tanulóknak tevékenynek kell lenni; a tanár most buzdítson, majd szabályozzon, majd gyámolítson s ismét korlátoljon; az osztály dolgozzék, a tanár vezessen; akkor lesz a nevelő tanítás igazi szellemmívelő eszközzé, mely a tanuló egész lelki életét s összes szellemi tehetségeit kifejti.

Ha a tanórán tanár és tanuló egyaránt hódol a Horác „Omnis in hoc sum“ elvének: akkor az iskolák padjain megszűnik a felületesség s helyet ad az alaposságnak, oszlik az unalomszülte tétlenség s figyelmetlenség, emelkedik a közös munkakedv és az éberség s élénk szellemi gyakorló térré fog válni az iskola.

Ámde az ilyen munkára nem elég pusztán az ember, ezenkívül szakembernek és főleg az emberi lélek buvárának, valódi psycholognak kell lenni annak, a kire legdrágább kincseinket, gyermekeinket bizzuk. Könnyű belátni, hogy különösen a klasszikus tanulmányok czélja s módszere kezdő, tapasztalatlan, esetleges s ötletszerű kezelésben többé nem részesülhet. Azért örömmel üdvözljük s csak a legjobbat várjuk a tanároknak célba vett nevelésétől s hiszszük, hogy a felekezeti föntartó hatóságok ez általok is utóbbi időben többször hangoztatott szükségnek a miniszter példája követésében fogják feltalálni segítő módját.

Végül az sem vonható kétségbe, hogy a megváltoztandó tanítási mód az eddiginél sokkal több testi és lelki erőfeszítést, lelki nyugalmat s lankadatlan erélyt, szóval nagyobb és súlyosabb terhet ró a tanár vállára s a hol e tulajdonokban csökkenés mutatkozik, az az egyöntetű munkálkodás eredményét is lejjebb szállítja. S ki tagadhatná, hogy a korral elébb vagy utóbb, de kivétel nélkül alá vagyunk vetve a testi s lelki erő hanyatlásának s az akaratere — ha megvan is — kivitelben nem egyéb lelkiismeretes óhajtásnál? Azért ez oldalról is biztosítani kell a sikert, az által, hogy a huzamos jól teljesített szolgálat után az elagott munkás gond nélkül tisztességes nyugalomba vonulhasson s helyét, munkakörét a hanyatlástól megóva adhassa ifjabb utódjának. Föntartó hatóságainknak követni kell tehát az állam példáját: palaestrát nyitni az ifju tanárnemzedék számára s tisztességes nyugalomról gondoskodni az évek hosszú során át érdemekben megőszült tanfériaknak. Adja Isten, hogy nem a miniszter szava szerint „a dolgok hatalma következtében“, hanem saját kezdeményezésünk-ből követhessük mielőbb a jó példát. a — r.

Ujabb lépések a magyar biblia ügyében.

I.

Minden keresztyén nemzet nagy buzgalommal hozzá látott a 19. században megújítani régi bibliáját a tudomány és nyelv mai követelménye szerint. A magyar nemzet sem

maradt érzéketlen, ősi fogékonyságát a haladás mozzanatai iránt e téren is megmutatta s ha még nem ért is célhoz, utban van. A hazai római katolikus egyház, mellőzve az 1834. és 1851-ké mozzanatok, Bartakovics Béla egri érsek hatására, létre hozta 1865-ben a szép tollu Tárkányi Béla fordításában az egri bibliát. A mi a magyar előretörékvő szellem másik nyilvánulását illeti, a hazai protestánsok is mozogtak. Ballagi Mór uttörőleg 1841-ben Mózes 5 könyvét lefordította s 1844-ben meg is alakult tekintélyesebb egyházi férfaink körében egy kis szövetség „új bibliát adni a nép kezébe“, de a bekövetkezett nagy politikai országos események 1848-ban más térre sodorták a közfigyelmet. A szükségét mindnyájan éreztük, de nem volt kezdeményező. A hivatott Ballagi nem folytatta a kezdeményt s egy fél-századdal elodáztatott a szentügy. A nagy tehetségű Luggossy aggódó lelkével — bár égett az ügyért — nem vette fel az elejtett fonalat. Nem hiányzott az egyéni kezdemény azután sem; Kámori Sámuel pozsonyi tanár 1870-ben csakugyan kiadhatta új fordítását, elsőt 300 év után. Nem népies és nem magyaros, e két főhiba vettetett ellene. Ha sajtó alá bocsátás előtt illetékes bizottság által átnézte s mintegy közös művé tette volna, a jobb sorsra méltó fáradság méltóbb kimenetelt nyert volna. Hiába volt a fordító áldozata, a nagy közönség új biblia után vágyott.

De hogyan kezdeményeztessék! nekünk nincs — és ez elég hiány — magyar bibliatársulatunk, mely kezébe venné az ügyet és támogatná; nincs oly „tiszteletes lelkészi társulatunk“, minőt a hatalmas Kálvin szervezett Genfben s mely eleitől kezdve a francia bibliafordítás és kiadás ügyét erkölcsi, szellemi és tekintélyi súlyával irányzta, vezette s melynek megbizásából jött létre 1872—74-ben a legjobb francia új bibliafordítás. Segélyünkre jött a dicső határu angol Biblia Terjesztő Társulat, mely 1810. óta viraszt a magyarhoni bibliaügy felett is apostoli buzgósággal, sokszor hősiességgel.

E nagyhatáru Társulat ösztönzésére s 5000 forint segélyével, meg is alakult 1812-ben az első „magyar biblia társaság-féle“, de a nádori rendelet elnyomta. Ettől kezdve, néhány kedvező évet kivéve, a Metternich-féle kormány ultramontán szellemű törekvései folyvást akadályokat gördítettek a nagy Társulat működése elé. Az utolsó üldözés csapása 1852. febr. 20. kiadott rendeletben dördült el, mert az akkori osztrák kormány — közeledvén a concordátum megkötési évi — az angol Társulat minden telepeit bezáratta, ügynökeit száműzte a birodalom területéről. Csakis 12 évi hallgatás és csend után 1864. nov. 14. lett ismét szabaddá a tér s azóta a Társulat áldásos működését érezte velünk is. A szabadság tiszta napja felragyogott újra és ennek sugarai alatt élünk ma. Hogy használjuk fel, tölünk függ.

Azon férfi, ki csaknem 40 év óta szolgálja a Biblia Társulatot, Millard Ede ur, birodalmunkban főigazgatója a biblia ügyének. Őt 1850-ben bizta meg az angol Társaság újra kezdeni hazánkban a forradalom által megszakadt bibliaterjesztés szent ügyét, 1852—1864-ig — a száműzetés éveiben — kénytelen volt külföldön tartózkodni, de azóta működhetik nálunk is lankadatlanul; szentkönyvünk újabb kori történelmében, — ha az megiratik, ő mint egyik tényező, kiváló helyet foglaland. Ő volt az, a ki hazánk több pontjain többször megfordulván, többek közt Debre-

czenben is, az 1842-ben megszakadt fonalat első sikerre juttatta.

Az ujszövetségi szentírás 1878-ban, új átnézésben, új nyelvezettel, az angol társulat költségén, csakugyan megjelent, hazai derék erők Menyhárt János, Győri Vilmos és Filó Lajos közös munkájával... kísérletül, felhivatván rá az ítéset. Ez megtette a maga köteleességét. Nem volt kedvező. Mindenről értesítve levén a Brit Társulat, csendben hozzá fogatott az első dolgozat másodsor átnézéséhez. A megbízott revisor tekintetbe vette, saját belátása szerint, a kritika által támasztott kihágásokat s most már javítva mint „átdolgozott kiadás“ a közönség kezén van kis kiadásban. 1885-ben jelenvén meg. Az 5000 példányból fele már elkelt.

Hogy az 1885-ki kiadás az 1878-ki első kiadástól mennyiben különbözik, nem célozom kimutatni; de hogy a hazai alapos és jogos kívánalmaknak jobban megfeleljen, azt állithatom. Ennek igazolásául álljon itt pár idézet a 2-ik átdolgozott kiadásból. A Galicziabeliekhez írt levél 2. rész 12 verse így van az átdolgozásban: „Mert minekelőtte jöttek volna némelyek Jakabtól, együtt evett a pogányokkal; mikor pedig oda jöttek, hátravonula és elkülöníté magát“ stb. A másik nagyon kifogásult vers I. Kor. 4. 6. így hangzik: „Ezeket pedig atyámiai! például alkalmaztam enmagamra és Apollósra, rátok való tekintetből, hogy rajtunk tanuljátok meg, nem gondolkodni feljebb annál, a mi meg van írva, hogy egymásért ne fuvalkodjatok fel a másik ellen.“ E két hely egybevetése az első kiadás szövegével mutatja a különbséget. Gal. 3. 15 így hangzik, most „Atyámiai! emberi módon szólok: bár ember kösse a szövetséget, azt, ha megerősítettet, senki sem semmisíti meg, sem ahhoz nem tesz.“ János 5. 37 „Maga az atya is, a ki engem elküldött, bizonyoságot tett én rólam.“ Nem folytatom.

A kedves nyomásu és alaku átdolgozott ujszövetség tehát kezünkben van, hála érte az értelmi fáradozónak s az anyagi támogatást adó Társulatnak; midőn Millard ur kezembe adta az első példányt, örömet érezék. Mit fog mondani erre is az ítéset? az a jövő kérdése, de van mégis oly szöveg már kezünkben, mely újabb kiadásban tökéletesíthető s alapul elfogadható... a fordítók és átnézők sulya és tekintélye kellő aegis; ezért is, a hűség felől nyugodtak lehetünk; a nyelv szebbítése és folyékonyabbá tétele még mindig előttünk állhat.

Balogh Ferencz.

(Vége köv.)

A „presbyteri szövetkezet“ és „egyetemes zsinat.“

(Vége.)

A pedestal, melyen a koloszszális mű nyugszik, következő articulusból van összeszerkesztve:

I. Cím. A szövetkezet ezen teljes címet viseli: „A világ presbyteri rendszert tartó reformált egyházainak szövetkezete.“

II. Tagság. Minden presbyteri elveken szervezett, a hit- és erkölcs legfőbb zsinórmértékéül az ó- és új-testamentomi szent írást tartó gyülekezet, vallása összhangban állván a ref. egyház confessióival: tagja lehet a szövetkezetnek.

III. Zsinat. 1) Gyűlések: A szövetség minden három évben egyetemes zsinatot tart. 2) Képviselők választása: A zsinatot egyenlő számban delegált lelkészek és presbyterek alkotják, kik a zsinat által megszabott számarány szerint a szövetség kötelékébe tartozó egyháztestületek által olyformán választatnak, hogy a 100 vagy ennél kevesebb egyházközségből álló egyháztestületek 2 képviselőt küldenek, a 200 vagy ennél kevesebb gyülekezetből álló egyháztestületek pedig 4 képviselővel foglalhatnak helyet a zsinaton; ez a megállapított szám kitart egészen az 1000 egyházközséget magukban foglaló egyháztestületekig, de minthogy itt már a delegátusok száma, 20-ra szaporodott, ettől fölfelé csak minden 200 egyházközségre fog esni 2 képviselő, míg 3000-en felül már e jog 5000 községet illet meg. Megjegyzendő azonban, hogy a választandó képviselők száma 40-nél eléri a maximumot. E megszorítást azon körülmény teszi szükségessé, mivel a választott összes zsinati képviselők száma 300-ban lett megállapítva, fentartani akarván a zsinat magának azon jogot, hogy felhívás következtében a különböző társulatok is küldhessenek értekező, de szavazati joggal nem bíró képviselőket. 3) A zsinat jogköre. Határoz a szövetséghez csatlakozni akaró egyháztestületek illetékessége felett; érdemlegesen elbírálja a tagok által hozzá terjesztett ügyeket a nélkül, hogy be akarna avatkozni a kötelékbe tartozó egyháztestületek létező hittvallásába, szervezetébe. 4) A zsinat tárgyai. Tanácskozik a presbyteri egyházakat illető egyetemes érdekű kérdések felett. Élénk figyelemmel kíséri az anyagi helyzetet, főleg a szegény és üldözött egyházvidékeken, magának mindenről rendszeres tudomást szerez. Különös gondoskodása tárgyává teszi az evangéliom terjesztésére irányuló műveket, minők péld. a kül- és belmissió, lelkészek nevelése, az ifjuság vallásos oktatása, vasárnap megszentelése, a hitelenség és katholicismus ártalmas befolyásának meggátlása. 5) A zsinat által kitűzött céljai megvalósíthatására használt eszközök: a közérzület vezetésére és ösztönzésére igénybe veszi a hírlapokat, nyilvános előadásokat, bizván ezeket részint a kebelbeli egyháztestületekre, részint pedig a missiói körökre. 6) Ügyrendi bizottságok: melyeknek feladata a zsinat elé terjesztendő ügyek előmunkálatait végezni.

IV. A szervezet megváltoztatása csak a zsinati tagok kétharmadának szavazatával lehetséges.

A fentebb említett időben tervezett zsinat több fontos okok miatt egyévvél későbbre lett halasztva; az amerikaiakat visszatartotta azon közbejött körülmény, hogy épen ekkorra esett az independens hittestvéreknek évszázados ünnepe, melyen részt venniük erkölcsi kötelesség vala; továbbá pedig a távolabb élő hitrokonoknak sem volt elég idő adva a képviseléstétet illető intézkedések megtételére. De hogy ez az idő se legyen eredménytelenül eltöltve, megbízott Blaikié professor, mint az összeülendő zsinat elnöke, hogy az egyesülés eszméjének minél szélesebb körben elterjesztése végett tegye magát személyes érintkezésbe főleg a kontinensi egyházakkal, ki aztán megbízatásához híven meg is látogatta Francia, - Német, - Cseh, - Magyar, - Olaszországot és Svájcot. Sőt, hogy még a Török-Görögországban, Syriában és Egyiptomban élő hitfeleink se maradjanak érintetlen e korszakot alkotó nagy munka felől: akadt egy másik lelkes férfi, ki saját költségén kereste föl ezeket.

Ily történelmi előzmények után nyílt végre meg 1877. jul. 3-án a kálvini reform. egyház azon „oecumenicum concilium“-ja, mely száma és tekintélye által az első ker. századok fényes gyűléseit juttatja eszünkbe. Ott volt az európai kontinens 32 (Magyarországot Balogh F. és György Aladár urak képviselvén), az Egyesült-államok 100, az Angol királyság 100 s a Britt gyarmatok 37 képviselő által representálva, mely számokhoz járul még a zsinat által meghívott társulatok 52 képviselője. (Hazánkból ily meg-tiszteltetésben a losonczy Szilassy Gy. részesült.)

Az edinburghi zsinaton kívül napjainkig még kétszer gyűlt össze „oecumenicum concilium“-ra a kálvini reform. anyaszentegyház. Az 1880-ik év szeptember havában az új világ nagy városában, Philadelphiában, 1884-ben pedig a britt szigetek egyikén Irhonban, Belfast városban. A mi magyarországi egyházunk e két utóbbi zsinaton csak üdvözlő iratában volt jelen, melynek elseje a megboldogult Török Pál, utóbbi pedig Révész B. püspök és az illető főgondnokok aláírásával volt elküldve kálvini ref. egyházunk egyetemének nevében.

Hogy mily óriási munkát végzett mindegyik zsinat a maga üléseiben, arról fényesen tanuskodnak vaskos kötetet képező jegyzőkönyvei. S mennyiben igyekszik megvalósítani szép és nehéz földadatát: hirdetik magok a kétségbevonhatatlan tények. Lapozgatva e jegyzőkönyveket, hevül és lelkesedik az ember s tisztelettel párosult bámulattal hajlik meg azon egyének előtt, kik Krisztus egyházáért, előhaldásáért szellemök, lelkök erejét vagy világi vagyonaik tetemes részét rakják le nemes áldozattal az Ur oltárára. — Azoknak, kiket jó csillagok a tenger habjaiból kiemelkedő ködös Albion dustenyészetű, meleg vallásos talajára vezet, nem ajánlható eléggé, hogy foglalkozzanak, ismerkedjenek ott meg bővebben ezzel a nagy protestáns szövetséggel, hogy majdan visszatérve, tevékeny, melegen érző lelkeket nyerhessenek meg e nemes ügynek.

Sulyok István,
szegedi segédlelkész.

Szerény kérelem a lelkészminősítési szabályok módosítására kiküldött bizottság igen tisztelt tagjaihoz!

Nem akarunk másoknak terhére lenni, annyival inkább hivatalos eljárásában nehéz akadályokat támasztani, de most ez egyszer kénytelenek vagyunk ott, hol méltánytalanságot látunk, felszólalni, illetőleg szerény kérelmünket a mélyen tisztelt bizottság elé egész tisztelettel beterjeszteni. Hiszszük, meg vagyunk róla győződve, hogy mint egyházkerületünk kimagasló vezérférfit e tekintetben figyelemre méltatják kérelmünket s arra az ügy érdekében igazságmérleget alkalmazni igyekeznek.

A most érvényben álló minősítési szabályok szerint egyházkerületünkben 4-ed osztályu egyházba pályázhatik minden segédlelkész két évi gyakorlat után; 3-ad osztályu egyházba 3 vagy 4 évi szolgálat után; 2-od osztályu egyházba pedig azon segédlelkészek, kik működésükben buzgóságot, gyakorlati jó sikert mutathatnak fel 5 évi szolgálat után.

E minősítési szabály, mint látható tehát az 5 évnél megállapodik, a nélkül, hogy tovább ment volna, fel sem tévén,

hogy pályázat útján a négy vagy öt egyházkerület valamelyik egyházközségében rendes lelkészi állomást ne nyerhessen valaki ez idő alatt. Azonban változott az idő, a pályázat nagyobb részben csak délibáb.

Más egyházkerületekbe nem pályázhatunk sikerrel, miután ott, fájdalom! ki sem jelöltetnek az egyházkerületünkben szolgáló segédlelkészek; sőt mit vagyunk kénytelenek tapasztalni saját egyházkerületünk egyházmegyéiben is? Nem egy, de több egyházmegye lelkészjelölő bizottsága mindaddig, míg saját egyházmegyéjében talál kándidátust, más egyházmegyéből nem jelöl.

Saját egyházmegyénk területére vagyunk tehát utalva pályázat nyitása mellett is, azonban itt is ki vagyunk zárva a minősítési szabályok értelmében az első osztályu egyházakból. Ugyanazért méltóztassanak tekintettel lenni a lelkészminősítési szabályok módosításánál a 6 évesnél idősebb káplánokra is, illetőleg indítványozni a főtiszteletű egyházkerületi gyűlés előtt, hogy a 7 éves káplánok első osztályu egyházba is pályázhassanak.

Zsinati törvénykönyvünkől sehol sem olvassuk ki: hogy az idősebb káplánok nem jelölhetők vagy nem választhatók első osztályu egyházakba, sőt a 186. §. második pontjában világosan kimondatik: „A segédlelkészek szolgálati idejük kellő figyelembe vétessék.“

Ki tudná azt előre, hogy 3 vagy 4 év alatt biztosan megválasztatik, mikor a protectió, érdekszálak feszítése, titkos közreműködések s egyéb gyakran titokban maradt vétkes cselekedetek nem egyszer közreműködnek a választásoknál.

Ily körülmények közt igen sokszor megtörténik, hogy a kisebb egyházközségben szolgáló segédlelkészek hamarabb munkatért nyernek az Ur szőlőjében, mint a népesebb egyházakban szolgáló idősebbek; ezek maradnak s jönnek utánok — helyesebben mondva elibök — ismét az újabbak, fiatalabbak, mint letaszító erők a pályatérrel. Hol találjuk itt meg az osztó igazságot? hol magát a törvény intentióját? Nem is lehet látni annak valódi okát, hogy a külföldet nem látott segédlelkész míg 4 vagy 5 évi káplánsága után másodosztályu egyházba pályázhat, addig első osztályu egyházba már nem pályázhat 6 vagy 7 évi sikeres működése után sem, a hova esperesi uton helyettes lelkésznek is nem egyszer berendeltetik.

Ha az évekhez kötött gradus vezet az egyházakba, miért ne vezethetné a segédlelkészeket első osztályu egyházakba is 7 évi sikeres szolgálat.

A lelkészjelölő bizottság itt is ki tudná választani, jelölni az érdemeseket, ismervén az illető egyház érdekét, de a mostani minősítési szabályok által, kezei az idősebb káplánokra nézve — első osztályu egyházat tekintve — meg vannak kötve, bármily jóindulat legyen is bennök. Hol czélszerű intézkedés nincs az idősebb segédlelkészekről, az ottani intézkedésnél jobbnak mondható még az általunk eddig nem helyeselt dunántuli kápláni rendszer is, ott legalább az idősebb káplánok reményei nem hogy szétbontatnának a gyorsan repülő idő által, sőt folytonosan erősödnek. Nem csoda, ha theologusaink száma a legközelebbi években alább szállott.

Egyházkerületünkben az idősebb káplánok vagy lelépnek a lelkészi pályáról világi pályára, vagy lelkésztanítóságra, vagy végső esetben tanítóságra adják magokat. Ne keserítsük meg azért segédlelkészeinkre nézve azokat a kápláni éveket, ne tépjük szét rideg §-sal rájuk nézve a remény sziklát, hiszen így is építeni fogjuk Istennek országát. Buzdítsák, emeljék fel

őket magukhoz a szeretet által egyházkerületünk vezérférfiai, mint leendő munkásait az Ur szőlőjének. Hiszszük, hogy ez által csak protestáns egyházunknak szerezhettek Nehémiasokat!

Már az iskola falai között lángra gyúlt bennünk a prot. egyház iránti szeretet, még ott elhatároztuk, hogy egész életünket ennek érdekében Isten igéjének hirdetésére szenteljük. Óh ne oltás el egyházkerületünk tiszteletre méltó nagy férfiai e lángot a leendő lelkészekben; mi lesz akkor szegény protestáns egyházunkból!?

Kérésünk megújítása mellett magunkat a mélyen tisztelt bizottság becses pártfogásába ajánlva maradtunk a legmélyebb tisztelettel

alsószabolcs-hajduvidéki káplánok.

Kaiserswerth és Budapest diakonisszaintézeteinek, vagy az anya és leánya, 1885-ik évi tudósításai.

Kaiserswerth diakonisszaintézete ez idén lépett fennállása 50-ik évébe s készül ezt f. é. szept. 22. és 23. napjain örömmünnepp megülésével emlékeztessé tenni.

Néhai Fliedner Tivadar kaiserswerthi ev. lelkész, kiindulva azon meggyőződésből, hogy az evangyéliomi hitnek a nők körében is evangyéliomi cselekedetek által kelljen nyilatkoznia és a bibliai, öskeresztyéni diakonisszahivatalt szükség legyen újra feléleszteni, 1836-ban alapította Kaiserswerthben az első diakonisszaintézetet.

1836. okt. 20-án lépett ez intézetbe az első diakonissza, Reichart Gertrud személyében, jelenleg pedig 700 és néhány a nővérek száma és ezek négy földrész 200 állomásán munkálkodva, évenként összesen 50,000 beteget ápolnak, nem számítva azon sok ezer beteget, kik különböző kórházakban polyklinikus módon ápoltatnak.

Ezen intézet indító okul szolgált más 60 önálló diakonisszaintézet létesítésére s ezek összesen 6000 nővért állítanak a betegség okozta nyomor és tudatlanság elleni harcra. Ezen önálló anyaintézetek közül 57 alakult „Egyetemes diakonisszaértekezletre“, mely minden harmadik évben gyűl össze és tanácskozik Kaiserswerthben, mint az újabb diakonisszaügy történelmi központjában. Az 1884-ki értekezleten ígérte meg Disselhoff Gyula, a kaiserswerthi anyaintézet igazgatója, hogy ez idén „Jubilate“ czím alatt kiadand egy emlékiratot, mely az apostoli diakonisszahivatal és a kaiserswerthi anyaintézet 50 éves történetével fog foglalkozni.

Az intézet épületei és mivelés alatt lévő földjei 3 csoportban fekszenek: a városban, a Johannisbergen és a Frohnbergen és ennek kerületén. Az épületek száma 25, melyek egy kis városrészt képeznek.

Az anyaintézetben volt 1885-ben 701 nővér, kik közt 159 próbanővér. Ezekon kívül volt 14 diakonisszaságot tanuló tanítvány. Az összes nővérek közt van 115 okleveles tanító nővér. Belépett mult évben 52 próbanővér, kik közül 16 kilépett s egy meghalt. A felavatott diakonisszák közül halt meg 8, köztük Wagner Zsófia, előjárója a háznak, ki ezen hivatalt 39 évig s a diakonisszaságot 46 évig hűségesen viselte. Ezekon kívül kilépett 7 diakonissza, köztök 4 mint férjhezmenendő, kettő, hogy szüleit vagy roko-

naik kiszolgálja. Hat nővér ünnepelte meg 25 éves jubileumát.

Daczára a nővérek hiányának, mult évben 8 ujmunka-állomást vállalt el az intézet, ezek közt Rómát is, hova két nővért küldött, hogy az olasz fővárosban üzzék a betegek ápolását. Ez utóbbi hír bizonyára általunk is örvendetesnek vehető.

Több városi kiseddévóban, növeldeben és kórházakban meg kellett szaporítani a tanító és ápoló nővéreket s ezért 2 eddigi munkateret át kellett engednie más anyaintézeteknek.

Az elhunyt Wagner Zsófia helyébe, mint a ház felügyelője alkalmaztatott Teckemeier Erzsébet, ki az anyaintézet árvaházának növendéke és mint diakonissza Berlinben már hosszabb ideig előjáró volt.

Az anyaintézet tanítónő-képzőjében a királyi vizsgáló biztos előtt 21 növendék tett államvizsgát. 10 növendék kiseddévónak bocsátattott ki. A képző számára tornacsarnok is épült. Ezt, orvosi felügyelet alatt, női kedélybetegek is használják.

A Düsseldorf melletti Hildenben létező nőnövelde (melyet diakonisszák vezetnek) megünnepelte fennállása 25-ik évét.

Vilmos mecklenburgi herczeg neje az anyaintézet javára Berlinben jótékony bazárt rendezett, mely 23,279 márkát jövedelmezett, mely a Frohnsbergen tett építkezésre épen idején érkezett.

Az 1885-ik év a betegápolás körül kedvező eredményt tüntet fel. Mert: meggyógyult 72%, gyógyulás nélkül bocsátattott el 4, meghalt 5 és ápolás alatt maradt 17 perzent és a százig való töredék perzent.

A női kedélybetegek intézetében 91 közül meggyógyult 14, javult 13, meghalt 2, ápolás alatt maradt 49.

Az intézet összes bevétele volt 333,476 márka, kiadása 331,812 márka; maradványa 1664 márka.

Számos hagyományon kívül, terményekben, ruházat és iparczikkekben számos ajándék folyt be. Az intézet által évenként tartatni szokott sorsolásra fejedelmi és polgári adakozók annyi nyeresémtárgyat ajándékoztak, hogy ezek után az intézetnek 5338 márka segély jutott. Az intézet által alapított filléregylet 26,601 márkát jövedelmezett. Az intézet által kiadott „keresztény népies naptár“ szintén igen jelentékeny jövedelmet hozott. Az 1887-re szóló 113,500 példányban nyomatik s ára 50 fillér (25 kr.)

Ezen 49-ik évi tudósítás hálával pillant vissza az intézet csekély kezdetére és Istennek ad dicsőséget azért, hogy e munkát bőven megáldotta. Ézsaiás 60, 22 szerint: „A kicsiny ezerré szaporodik és a kevés erős nemzetségre. Én Ur, az ő idejében nagy hamarsággal megmivelem ezt!“

Láng Adolf.

(Vége köv.)

Viszonzválasz nt. Lukács Ödön esperes urnak.

Mindenekelőtt nagy köszönetemet nyilvánítom a nt. esperes urnak, hogy e lapok 27-ik számában közzétett igénytelen felszólalásomat nagybecsű figyelmére és részletes válaszára méltatta. Azonban, sajnos, válaszával engem nem csak meg nem győzött állításaim igaztalan s kérdéseim helytelen vol-

táról, sőt inkább úgy hiszem, hogy abból minden elfogulatlan olvasó, egyedül azon meggyőződést meritheti, hogy az én állításaim mind igazak s kérdéseim mind jogosultak voltak s ezen meggyőződéséből kifolyólag, teljes bátorsággal visszaadom a nt. urnak azon jó tanácsát, hogy „mielőtt az ember nyilvánosság elé vinné gondolatait: jó azokat megrágni!“ S ezen jó tanácsért való hálám kimutatásául — bár nt. ur, nagy elfogulatlansággal oly egyénnel írja le magát, „ki a törvényt tiszteletben tartani, azok korlátai között önzetlen és részrehajlatlan kebellet forgolódni tartja legfőbb nyereségének,“ — mégis, esetleges használás végett, viszonzásul én is szolgállok egy régi jó tanácscsal, mely nem más, mint ez: „Legjobb az egyenes út!“ De most térjünk a dologra.

1. Én tehát először is azt állítottam, hogy a felsőszabolcsi kandidáló bizottság oly elvi határozatot hozott, hogy csak is saját egyházmegyébelieket fog jelölni!... Ezen állításomra nézve, a nt. ur kegyesen megengedi, hogy nem roszakaratu ferdités, hanem téves információ alapszik, „mert — mint állítja — a jegyzőkönyv bizonyítja, hogy ők semmi ilyenü határozatot nem hoztak, hanem minden határozathozatal s különösebb megbeszélés nélkül, azon irányadó elvet követték, hogy egyenlő minősítvényü pályázók között, kiki arra adja szavazatát, ki az egyházmegyében működik!“... Nos, hát én elhiszem, hogy elvi határozatról a jegyzőkönyvben egy betű sincs! Hiszen furcsa is volna azt jegyzőkönyvbe vezetni! De hát a nt. ur szerint is követték bizonyos irányadó elvet (mily szép csürése-csavarása a szónak!) De ugyan kérem nt. ur! ha nem is beszéltek arról egymás között róla, vajjon hogy találta ki mindegyikőjük, hogy mi legyen az az irányadó elv? Mert a nt. urék emez irányadó elve, a világért sem oly általános ám, mint a hogy feltüntetni méltóztatik, hogy t. i. „nincs rá példa, hogy akár lelkész, akár segédlelkész más egyházmegyében kandidáltassék!“... De hogy nincs, az Isten szent szerelméért, hiszen az igen szomorú dolog volna! Hát kikerülte volna a nt. ur figyelmét, hogy nem csak kandidáltattak, de meg is választattak ugy rendes, mint segédlelkészek más egyházmegyében is elég számosan. Hirtelemében ime itt egy kis lista, csak a legközelebbi időkből: választottak Gyomára-Gyüdről; Kisujszállásra-Nagybányáról; Vésztőre-Váradról; Váradra-Kémerből; Kémerre-Déva-Ványáról; Földesre-Kémerből; Ottományba-Debreczenből; Tordára-Debreczenből; T.-Sz.-Imrére-Debreczenből stb. stb. Ime mind ezek más egyházmegyéből s némelyike más egyházkerületből lettek kandidálva és megválasztva s e szerint, ugy látszik, hogy amaz irányadó elv csak a felsőszabolcsi traktusra van patenti-rozva... De hát szóljunk még egyenesebben. Nem emlékszik reá a nt. ur, hogy azon irányadó elv, a fenforgó esetben az egyházmegye egyik tanácsbirájának ajkairól lett kiirányítva s a többiek által ugy lett fogadva? Nem emlékezik reá, hogy ezen irányadó elv ellen egy bizonyos egyház deputátusai azonnal tiltakoztak és kijelenték, hogy ezen törvénybe ütköző elv érvényesítése mellett ők a jelölésben nem vesznek részt? és nem is vettek! Nem emlékezik reá, hogy ugyanazon deputátusok pár nap mulva írásban is beadták volna Nagytiszteletüségedhez tiltakozásukat, de Nagytiszteletüséged elutasította őket — állítólag — alaptalan és jogtalan keresetökkel; pedig a kereset jogos vagy jogtalan voltának megítélésére, talán mégis, nem a nt. ur önzetlen és részrehajlatlan keble lett volna hivatva?! Elvi határozat volt biz az nt. ur! akár foglalták írásba, akár nem! És azért is én ismételve kértem, hogy ily elvi hatá-

rozat mellett, mire való az egész Magyarország ev. ref. lelkészi kara előtt hirdettetni pályázatot? Bizony kár érte költekeztetni az egyházakat.

2. Második állításom az volt, hogy Szabó Aladár ur törvény ellenére káldáltatott, mert csak e f. év május havában tette a 2-ik vizsgát és pedig nem kitünő eredménnyel, tehát még sem 3, sem 4 évig nem szolgált és így III. osztályu egyházra, semmiképen sem volt pályázó? Ezen állításom megczáfolását a nt. ur meg sem kíséri, csak azt mondja, hogy Sz. A. 1884. júniusban tette az első vizsgát. De hát milyen eredménnyel? mert a 2-ik vizsgán májusban — tudtom szerint — csak elegendő képesítést nyert. A nt. ur ugyan azzal biztat, hogy bizonyítványai majd el fognak bíraltatni, ha szükség leend reá! De kérem, nem ezután kellene azoknak elbíraltatni, hanem a káldáló bizottságnak lett volna kötelessége őket elbíralni s miután 1884. júniustól 1886. júniusig semmiféle okoskodással nem lehet 3 vagy 4 évi szolgálati időt kiszorítani, — a nem kitünő egyéneknek pedig ennyit kell kimutatni: bármilyen kedvesek is a felsőszabolcsiaknak a Patakon végzett ifjak, — Szabó A. urat, 2 évi szolgálat után, nem lett volna szabad káldálni! Ezek szerint 2-ik állításomat is teljes ridegségében fentartom.

3-ik állításom, „hogy Lukács Ödön esperes ur, a már június 9-én kijelölt Sz. A. urat, a 4 nap mulva következő pünkösztre, az illető apagi egyházba, a lelkészi szolgálatok teljesítésére kiküldötte és így mintegy hivatalosan eszközölte, hogy Sz. A. ur, jelöltetése helyén, próbaszónoklatot tarthasson!... Ezen állításom lényegét a nt. ur teljesen elismeri, de magyarázni és menteni igyekszik minden áron. Előbb is a „próbaszónoklat“ fogalmát fejt ki és azt állítja, hogy Sz. A. csak úgy tartott volna próbaszónoklatot, ha a gyülekezet meghívására ment volna Apagyra, de mivel őt az arra jogosított esperes küldte oda (elég szomorú dolog!) tehát így predikálása nem tekinthető próbaszónoklatnak!... Halld meg ezt óh Magyarország ev. ref. papsága! és bámuld ezt az önzetlen és részrehajlatlan esperesi eljárást! június 9-én, mint elnök megengedi, hogy egy káplán törvény ellenére káldáltassék Apagyra és 13-ikára lelkészi teendők végzésére küldi azt ugyancsak Apagyra! és most magyarázza, hogy ez nem volt próbaszónoklat, melyért nem az a felelős, a ki tartotta, hanem az, aki tartatta!

Az esperes ur ugyan azt állítja, hogy ő már 8-án intézkedett ezen ügyben és ő nem tudhatá, hogy 9-én Sz. A. ur káldáltatni fog! Jól van, olyan jámbor vagyok, hogy elhiszem! De azt állítom, hogy 9-én, miután a káldálás megtörtént, hivatali kötelessége lett volna a 8-iki intézkedést revokálni! Hiszen akármit mondott is a apagi gondnok, 2 év óta nem sok figyelemre méltatta azt a nt. ur és ha két évig (törvény ellenére) engedte az apagi híveket a téthi pásztor legeltetése mellett éhezni és szomjuhozni az igazságot: részrehajlatlan és önzetlen keble már csak elnézhette volna, hogy még most, egyetlen egyszer ugyanazon szerencsében részesüljenek és a törvényes igazság ne sértessék meg oly ekklatás módon!... Ezek szerint 3-ik állításomat is teljesen fentartom és ismétlem, hogy nt. Lukács Ödön ur hivatalos hatalmát használta fel arra, hogy Sz. A. urral próbaszónoklatot tartasson! És most hozzáteszem, hogy nem is eredménytelenül, mert a rendes lelkészi szolgálatot teljes 2 év óta nélkülöző apagiak, iszonyodván a további herce-hurczától, perlekedéstől, miután az esperes ur minden felszólalásokat

előre törvénytelennek deklarálta: Sz. A. urat, június 27-én, lelkészöknek kénytelen-kelletlen megválasztották. És hogy ezen állításom is, nem légből kapott mende-monda, ime szóról-szóra idézem egy teljes hitelt érdemlő apagi egyháztagnak írásban kiadott ezen nyilatkozatát: „Sérelmeinkért orvoslást keresni megkísérlettük, panaszainkat azonban az esperesi önkény alaptalannak, sőt jogtalannak minősítette és az egyházmegyéhez intézett folyamodásunkat elnökileg visszautasította, szóval elzárta előttünk az utat sérelmeink orvoslatahoz!... Ime ilyen önzetlen és részrehajlatlan kebbel forgolódik nt. Lukács Ödön ur a törvény korlátai között és ezt tartja ő lelke legtöbb nyereségének. Hát ez bizony izlés dolga!

A mi végre az aliquis névtelensége elleni kifogását illeti nt. Lukács Ödön urnak, azt egyszerűen gáncoskodásnak tekintem. Jól tudja azt a nt. ur, hogy ha vádjaim alaptalanok és becsületsértők volnának s megtorlást igényelnének: a névtelenség köpenyét, úgy is kénytelen lennék levetni, mert a szerkesztőség kötelessége szerint megnevezne. Egyelőre tehát ne bántsa a nt. urat az én névtelenségem; ha szükség leend reá, majd megkerül az én nevem. Addig pedig ne kutassa azt, hogy ki? Hanem azt, hogy mit!*)

Aliquis.

Könyvismertetés.

Dobos János egyházi beszédei. Közönséges népszerű vasárnapi tanítások a régiebb 1830—1850. közötti korszakból. Részben különféle források nyomán. Kiadta Dobos László szalk-szentmártoni ref. lelkész. III. kötet. Budapest, 1886. Bólti ára 1 frt 80 kr.

Csak egy önhitt emberre nézve lehet kellemetlen annak bevallása, hogy mikor valamiről írni akar, egy más valakinek befolyása alatt áll, ki arról a tárgyról már előbb irt s kinek e tárgyban való befolyásától éppen nem tud megszabadulni.

Én őszintén, teljes készséggel bevallom, hogy Kenessey Béla budapesti ev. ref. hittanár ismertetésének hatása alatt írom e bíralati cikket. Ő a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ f. hó 4-én megjelent 27-ik számában ismertette a kezem alatti művet. Bíralatának lényege a következő:

A beszédek hangjának, színének élénk lerajzolása után jelzi, hogy több beszéd inkább elmélkedés, mint predikáció, különben is az ugynevezett synthetika predikáció egyáltalában leggyöngébb oldala lévén a szerzőnek. Kifogásolja a 21-ik beszéd felfoghatatlanságig elvont, élvezhetetlen voltát. Protestál a 10-ik és 26-ik beszédek ellen, mint a melyekben egyházi hittanunknak a bibliában és az emberi vallásos lélekben gyökerező alaptételeit támadja meg a szerző. Kimutatja alaposan a szerző állításainak tarthatatlanságát, veszélyességét. Megróvja egyes tulerősen népies, pórias kifejezéseit s végül ajánlja a lelkészársak figyelmébe e kötetet, mint a mely sok lelket gazdagíthat, ha az abban levő drágaságot „valaki saját

*) Óhajtjuk, hogy e cikkel végződjék be e kellemetlen vita; egyébiránt nt. L. Ö. esperes ur, esetleg bejövendő második válaszában még mindenestre helyt adunk. Szerk.

egyéni ségének s gyülekezete viszonyainak keretébe foglalva viszi hallgatói elé.

Ne vegye tőlem senki önállótlan ságnak, saját ítélet-hiánynak, ha egyszerűleg csatlakozom budapesti tisztársam nézetéhez, vagyis ha azt a magam módja szerint felhasználom. Hiszen az „Órallók“ czikkétől eltekintve, ugyis én találtam eddig legtöbb kifogásolni valót az előbbi két kötetben. Ki merem hát mondani saját véleményemet nyíltan és bátran! De mert Kenessey ismertetése igen jó, mert teljesen igaz, elfogadom azt, de az ő, itt-ott elég erős kifejezéseinél még erősebben fejezem ki méltó megbotránkozásomat Dobos egyik-másik beszéde fölött.

Megvallom azt is, többé nem küzködöm azzal a gondolattal, hogy a szerző agg kora kegyeletet követel. Különben is nem annyira őt érheti első sorban a vád, hanem fiát, a kiadót, ki úgy tud válogatni az előtte levő nagyszámu beszédekből, hogy az egyházok magasabb érdekeit szívőkön viselő bírálók kénytelenek megszagatni azt a nymbus-koszorút, mely az ősz atya homlokát köríté.

Csak annyit még a többször jelzett bírálatból: „Mikor szűnünk már meg egyszer hamis felfogásokat hirdetni a katedrálról?!“

Igenis, hova vezet az olyan eljárás, minő a Dobosé?! Mikor az első beszédben, igen helyesen, azt a nagy igazságot fejtegeti, hogy „a Krisztus nem pusztá erkölcsanitó, hanem megváltó, közbenjáró,“ mégis több beszéde nem egyéb, mint olyan merev moralizálás, melyből épen nem érzik ki, hogy a ki azt tartotta, a megváltó Krisztust vallaná Mesternek. Azt bizony egy zsidó rabbi is azon módon elmondhatná!

Vagy tán jó az ilyen szintelen általánosság? Nem ismerem el! Tagadom azon állítás igazságát, hogy az volna a jó egyházi beszéd, melyet bárhol, bármilyen alkalommal is el lehet mondani. Az ilyen levegőben járó beszéd sehol, soha sem lehet jó. Dobos nagy mesternek látszik az ilyenek készítésében is. Elvellenes dolognak tartom, hogy valaki közönséges egyházi beszédet írjon, mely lehet farsangi is (27-ik); azt pedig, hogy valaki egy vén megörögzött bűnös felett tartott predikációját miképen ajánlhatja fel bűnbánatinak is, közönségesnek is, (20-ik), egyáltalában nem értem s csak szemfényvesztő munkának gondolom.

Sokat beszéltek már és beszélnek ma is Dobos egyéniségéről. Minél tovább tanulmányozom, annál inkább meggyőződöm, hogy egyházi beszédeiben csakugyan nem kell őt keresnünk. Ha Blair után dolgozik, Blair-, ha Chatelain után, Chatelain-, ha Reinhard után, Reinhard-, ha Schmalz után, Schmalz-, ha Massillon után, Massillon-, ha Saurin után, Saurin-, ha a „Magazin für Prediger“ egy tizedrendű írója után, ezen író áll előttünk... mindenik a maga különböző hittani nézeteivel. No, az irány, az mindenütt Dobosé, bár az is igaz, hogy Schmalz után készített beszédének stylja nagyon absztrakt, míg Saurin után igen erőteljesen, Massillon után annak ékesszóló dictiójával ír. De ez mellékes dolog.

Födolog a hittani dolgokban való színváltoztatás.

Dobost mi eddig kálvinista lelkésznek tartottuk. Sajnálattal jelzem, hogy csalódtunk.

Helvét hitvallású lelkész az, ki így beszél a 10-ik beszédben: „Némelyek a szentírásnak egy-két homályos

helyeit rosszul magyarázván, boldogságunk és idvességünk dolgában ezen igen veszedelmes tévelygésbe estek, hogy jövendő és mostani boldogságunk legkevésbé sem áll rajtunk, hanem ezt az Isten osztja a nélkül, hogy arra tekintett volna, mint igyekeztünk azt megérdemelni?“ Református lelkész az, ki 11-ik beszédeben elveti Kálvinnak a praedestinációról való tanát s a római katolikus Pelágiushoz közeledik? Hol vette Dobos a jogot, hogy veszedelmes tévelygésnek nevezze a hit általi megigazulás s elhirtelenkedett dolognak a praedestináció tudományának nagy református dogmáit? Vajjon jól van-e az is, hogy 4-ik sz. beszédeben oly annyira felmagasztalván a jó cselekedetek értékét, a hitről egy szóval sem emlékezik meg?!

De jól van, hadd hirdessen Dobos ez utóbbi beszédeben olyan tanokat, melyek föltétlenül ellenkeznek a helvét hitvallás XV. részének 3. s következő §§-aival; hadd legyen ő előtte a praedestináció tanára nézve symbolikus könyvünknel nagyobb tekintély Eberhard, kiről azt is meg kell tudnia a bámuló közönségnek, hogy az „egy igen derék német tudós“: jól van, ne foglalozunk tovább a szerzővel, de a kiadótól kérdezzük meg: mely bölcsesség vezette munkájában, mikor ilyen czimet ad a 26. sz. alatti beszédnek: „Nem vehetjük szó szerint I. Ján. III. 9. versét?!“ Vajjon czélzatosan nevezi magát Dobos László ref. lelkésznek s nem akar az evangyéliomról semmit sem tudni, nem akar ev. ref. lelkész lenni?!

Legyen vége már egyszer egyházunkban az ilyen üdvtelen könnyelműségnek! Hová jutunk, ha saját templominkban támadjuk meg hitvallási könyvünket és a bibliát? Hol áll meg az ilyen áradat? Nem söpri-e szét azt az egyházat, melynek egyik-másik embere maga pusztítja a védgátakat? Nem dől-e romba az épület, ha magunk szedegetjük kifelé a fundamentomot alkotó köveket?

Miért kellett e kötetben világ elé vinni, hogy mint bontogatta egyházunk egy lelkésze a régi mesgyéket?

Én ezen kötetet, 3—4 beszédre tekintettel, azon ev. ref. lelkészársaimnak, kik még mindig a helvét hitvallás alapján állanak, jó lélekkel nem tudom ajánlani.

A békésbánáti reform. egyház megye 1886. ápr. 13—16. napjain Békésen tartott gyűlésének jegyzőkönyve. Kiadta Szeremlei Sámuel, egyház megyei főjegyző. A 85 lapra terjedő jegyzőkönyv 18-ik számából közöljük az esperesi jelentés következő részleteit:

I. Vallás-erkölcsi élet.

1. A templomi isteni tiszteletek egyházi szabályaink és szertartásaink szerint tartatnak; az egyháztagok templomlátogatása tekintetében általánosan kedvező változás a mult év óta nem jelezhető; vannak ugyan egyes egyházak, melyekben a templomi isteni tiszteleten megjelenők száma évenként növekedik: legtöbb helyen azonban a nyári munka idején aránylag kevesen vesznek részt a templomi isteni tiszteletben. — Nagy ünnepeken kivétel nélkül nagy a templomlátogatók száma; általában pedig a bibliamagyarázatokra sokan jelennek meg, míg a vasárnap d. u. kátémagyarázatok hallgatói évről-évre kevesednek. Azon helyeken, hol a munkások heti bérének

kifizetése rendszeresen a vasárnap reggeli órán történik, ez eljárás nagyban gátolja a templomlátogatást, különösen pedig a kincstári telepes helyiségekben ama még folyvást meglevő körülmény, hogy a nagy forgalmu mezőhegyesi heti piac vasárnap tartatik, sokakat elvon az isteni tisztelettől s a vasárnap megünneplésétől. Az urvacsorájában a nagyobb ünnepeken általában szép számmal vesznek részt; nem nagy ünnepi napokon való urvacsoraosztás alkalmával minden egyházban kevés az abban részesülők száma. A nagy ünnepek általában kellő buzgósággal megszenteltetnek, de már a vasárnapok megszentelése hanyatlik.

1. A törvénytelen gyermekek száma: 497, a szülöttek számának (8986.) 5·54%-a, kedvezőbb a mult évinél 0·45%-al.

3. Áttértek száma 56.

4. Kitértek száma 65, ezek között 42 a h.-m.-vásárhelyi egyházból, leginkább az unitárius egyházba.

5. Egyes házasság kötött 186; az új házaspárok számának (=2018) 9·25%-a, kisebb az arány a mult évinél 1·95%-al.

6. Visszás házasságok száma 23 egyházban (123,327 lélek között), jelentkeztek a lelkészi hivataloknál 216; törvényesen elvált: 50; kibékült: 114.

7. Vadházasságok száma: 22 egyházból (52,496 lélek között) jelentetett 204. Legkedvezőtlenebb a helyzet Debellaicsán, hol a vadházasságban élők között 17 éves fiúk is vannak.

8. Egyházi szertartás nélkül temetkeznek a nazarénusok; 13 egyházban találatnak, a régebben keletkezettek száma fogy. Ezek közül N.-Majláton 2 család visszatért az ev. ref. egyház kebelébe.

9. Polgári büntetés alá senki sem esett a battonyai, nagy-beckereki és bunyaszegszárdi egyházakban.

10. Hitelveinkkel ellenkező szokások, mint sok helyeken az urnapnak megünneplése, a siroknak halottak napján való kivilágítása, némely egyházakban terjedni kezdenek, ez utóbbi különösen H.-M.-Vásárhelyen.

A mi pedig, mint vétkes szokás felette elszomorító, általában mindenünne jelezhető a pálinka-ivásnak terjedése, mely évről-évre szembetűnve hódít, különösen népünk szegényebb osztályainál. — Mind egészségi, mind erkölcsi tekintetben egyike a komoly veszélyekkel fenyegető kóroknak.

II. Népeségi szaporodás.

Lelkek száma: 171,346 (a 37 anyaegyházban, 44 lelkészi állomás: 166,513; — 10 leányegyházban szórványokkal együtt: 4833). Szülöttek száma: 8986. Halottak száma: 5606 és így a születés általi szaporodás: 3380.

III. Iskolaügy.

Az iskolaköteles gyermekek összeírásában követett nagyobb pontosság, valamint az iskoláztatás szorgalmazása, ellenőrzése folytán az iskoláztatás ügye évről-évre nagy haladást mutat. Tagadhatatlan ugyan, hogy egyedül saját erejük kifejtésére utalt egyházaink nem mindenütt tehetnek eleget az iskolai oktatás ügye követelményeinek: mindazáltal alig egy-két egyház kivételével ez évben is lehet tapasztalni a fejlődés és emelkedés egyes jelenségeit; s habár sok kívánni való van még ugy az iskoláztatás,

mint a fölszerelés tekintetében, de önérzettel mondhatjuk, hogy a hazában prot. egyházaink hoznak legtöbb áldozatot a népnevelés közügyének.

Csiky Lajos.

Egy angol lelkész Magyarországról.

Megemlékeztünk lapunkban Mr. Ashton, londoni congregationalista lelkésznek városunkban jártáról. Tudósításunkat igen sok hazai lap átvette. A nevezett lelkész ur már visszatért hazájába s ígérete szerint elküldte hozzám eddig már egy számát azon lapnak, melyben hazánkbeli tapasztalatait írja le. Ma (jul. 20-án) kaptam meg a „The Nonconformist and Independent“ július 15-iki számát, melybe még Budapestről, június 24-ről „Magyarország és kilátásai“ címen egy igen érdekes levelet küldött be a nevezett lelkész ur. E levélből közöljük a következő részleteket.

Leírja fővárosunk fekvését, épületeinek, a Duna partjának, az Andrássy körutnak, a hegyes vidéknek szépségét eleven és megragadó színekkel. „Olyan e hely, olyanok a kilátások, hogy sok főváros nagyon megirigyelhetné, például Páris is az ő fölséges nagyságával, Bécs is a Ringen elterülő középületeinek bámulatosán szép sorozatával.“ Mint még nevezetesebb mozzanatot jelzi, hogy miként emelkednek föl itt keleti Európában az elnyomott nemzetségek. Oly nyelvek, melyekről azt lehetett hinni, hogy elnyomja őket a német, fölemelkedtek s tekintélyes irodalmat teremtettek. „Igy van ez különösen itt Magyarországon. Husz évvel ezelőtt Budapesten általában németül beszéltek. Természetesen ma is tanulják és beszélnek e nyelvet, de gyorsan vesztik is az maga alól a talajt.“ Elmondja, hogy az utczáknak ezelőtt német neveik voltak, ma már, az idegeneknek nem csekély zavarára, mind magyarok. „A magyar nyelv így gyors haladást tesz és ha semmi közbe nem jő, a mi az egész nép magyarosítását akadályozná, a következő nemzedék már úgy tanulja és beszéli a németet, mint idegen nyelvet.“ „Előkelőbb családokban a francia és angol nyelvekre is taníttatják a gyermekeket.“

A mi hazánk kilátásait illeti, megemlékezvén a keleti kérdéskörből eredhető nehézségekről is, reményét fejezi ki, hogy a magyar erős és hasznos állást vívhat ki magának az őt környező s vele ellentétes érületű nemzetiségek között. Főlemliti az Ausztriától függetlenségre törő politikai pártot, a valóban magyar katonaság, a honvédek (így nevezi meg őket) csekély számát, szegényes pénzügyi viszonyainkat, a csekély születési arányt s így végzi levelét: „Mit remélhet ezen faj, bármilyen elhatározott és derék, hazafias és felvilágosodott legyen is, mit remélhet, ha kitör a várt fajküzdő? Nehéz kilátás ez és így érezik többen a magyarok közül is. De hát gyakran a váratlan dolog következik be és reméljük, hogy Európa jövő helyzetében hely fog találatni azon nemes faj számára, mely olyan embereket adott a világnak, minő Kossuth és Deák voltak és a mely arra lehet hivatva, hogy nagy elveknek legyen védelmezője és nagy igazságoknak terjesztője. De ha, mint nemzetnek, ez a hivatása, erkölcsiség és vallásosság tekintetében magasabb fokra kell hágnia, mint a milyennel most megelégszik. Ezen tárgyról, legalább a vallásosságról, csak akkor írhatok többet, ha mélyebben behatolok az országba.“

Érdekel várhatjuk már Ashton urnak további, a valóságosságra vonatkozó tudósítását. Budapest után Debreczenbe jött, mint annak idején írtuk.

„Mosolyogni fog ön bizonyosan, — mondá nekem, — ha jelentéseimet olvassa. Hiszen az idegenek, kik nem ismerik valamely nép közelebbi viszonyait, oly gyakran tévednek.“

Rokonszenves, meleg hangu első cikkében nagyobb tévedést, örömmre, nem láttam. Lelkiösmeretes megfigyelés után írta le tapasztalatait.

A továbbiaknak lapunkban közlésére gondom leend. Talán szóról-szóra, egészen lefordítandom jelentésének benünket még közelebből érdeklő részeit.

Csiky Lajos.

Különfélék.

A tiszántuli ev. ref. gymnasiumok köréből. Magán uton vettünk tudomást a következőkről: H.-Szoboszlón az ev. ref. gymnasium, mint ilyen megszűnt, helyette a rák jövő tanévtől kezdve a város fog fentartani egy algymnasiumot. A hivatalban volt tanárok közül Szathmáry György, a ki 33 éven át működött a h.-szoboszlai iskolánál, nyugalomba lépett. Részére az egyház 200 frtnyi nyugdíjat rendelt. H.-Nánáson a város jelentékeny anyagi támogatása folytán megkezdődött a gymnasium ujjá szervezése. Az eddigi 6 osztály helyett csak 4 fog fentartani, de úgy, hogy a berendezés a törvény kívánalmainak teljesen megfeleljen. Szatmáron a már korábban megindított mozgalmat szép sikerrel folytatják azon czélra, hogy a 6 osztályu gymnasium teljes főgymnasiummá alakíttassék át. Ezen gymnasiumunknál a mult iskolai év folytán elhalt Kovács István tanár utódjául, 11 pályázó közül Fülöp Áron h.-m.-vásárhelyi s. tanár választatott meg.

Értesítés. A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület f. évi közgyűlése augusztus 23. és 24-én fog megtartani M.-Szigeten. A programm végleges megállapítása, kinyomatása és szétküldése még július hó folyamán meg fog történni. Addig is a következőket ajánljuk az egyesületi tagok figyelmébe: 1) A közgyűlésen megjelenni szándékozó egyesületi tagok, küldöttek és vendégek sziveskedjenek bejelenteni eme szándékukat f. évi augusztushó 10-ig Elek Lajos egyesületi jegyzőnél (Debreczen, Fűvészkert-utca 1080. sz. a.), hogy az elszállásolás ügyében idejében lehessen intézkedni. 2) Az intéző bizottság abban állapodott meg a vasuti kedvezményes menetjegyekre nézve, hogy azokért minden egyesületi tag maga nevében folyamodjék, mert így 50% engedményt lehet nyerni, az eddigi eljárás mellett pedig csak 33 $\frac{1}{3}$ %-ot. Az 50 kros bélyeggel ellátott s az illető vezérigazgatóságához címzett és a kérvényező tanár tanítészeti igazgatósága által ellenjegyzett s megpecsételt folyamodványok legkésőbb augusztus 1-én elindítandók. Az így nyerhető engedménynek azon előnye is van, hogy 3 hónapra szól. A z intéző bizottság.

Az erdélyi ág. hitv. evang. magyar gyámintézet kérés szövege a hit- és fajrokonokhoz. Az „Egyh. és Isk. Lap“ hasábjairól többen ismerhetik t. olvasóink közül azt a nagy, azt a nemes harcot, melyet Erdélyben néhány csángó-magyar, lutheránus vallásu egyházközség, a szászok ellenében, egy

külön magyar ev. esperesség s a tiszai ág. ev. kerülethez csatlakozhatás érdekében küzdöttek. Ma már ez bevégezett dolog. De a szegénység sulyos teherként nyomja a mindenéből kifosztott népet. A hozzánk küldött esdő szózatból közöljük a következő részletet: „A szabadságnak szent harczát megkezdtük. Igen. De már a kezdet szomoruan győzött meg arról, hogy mi e harcot folytatni és győzelmesen befejezni a magunk erejéből képesek nem vagyunk. Sok rom, sok inség és nyomoruság maradt ránk az elhagyatottság idejéből, melyet el kell takarítanunk, el kell enyésztetnünk, hogy magyar hazánknak és ev. egyházunknak állandó olárt biztosithassunk, melyen a hazaszeretet és vallásosság olthatatlan lánggal égjen mindörökké. Templomaink romban, egy része felépitetlenül. A gyülekezetek közül jóformán egyik sem rendelkezik a fentartására szükséges erővel. Egy s más egyházban az ur szolgájának hajléka düledezik. Egy mindenből kifosztott s magára hagyott nép honnan tudja mindezekre a szükségést elértemeni? És honnan várhatunk mindezek mellett lelkes vezéreket, harcosokat, kik a nép ügyét magukévá teszik és nem sajnálva nyugalmat, fáradságot, áldozatot, az eszmét megtestesítik, mikor minden lelki fogékonyság mellett is alig akad e nép kebeléből egyegy, ki képes volna a tudományos pályák anyagi nehézségeivel megküzdeni. Ezek a mi kétségeink a megkezdett harcz alatt. Ezen nyomoruságos állapotokon kívántunk segíteni, midőn az 1885. évben egy erdélyi ev. magyar gyámolító intézetet alapítottunk, melynek czélja a szegény egyházak és szegény tanulók segélyezése. A szeretet istene velünk volt. Mint hangyaboly csoportosultunk a szép czél közé. Sikerült 316 taggal 12 fiókintézetet alapítanunk, melyek 1885-ben 1279 frt 36 kr aláírt összeget gyűjtöttek. De midőn ezen gyámolító intézetet alapítottuk, magunknál sokkal több bizodalmat helyeztünk magyar hazánk azon hű fiaiba és leányaiba, kik küzdelmünket várakozással teljesen szemlélik, kik minden szépért és jóért lelkesülnek, kik az elesetteket gyámolítani, a szomorkodókat megvigasztalni, hazáért, istenért áldozni tudnak és akarnak. Láttuk a hazaszeretetet, mely a bukovinai csángónépet betelepíté, láttuk és lelkesültünk szent tüzenél. Bámultuk az áldozatkészséget, melylyel nemzetünk színe-java felekezeti különbség nélkül sietett hajlékot építeni a hajléktalanoknak, templomot, iskolát, papot, tanítót adni az akol- és vezérnélküli nyájnak. Midőn mindezeket láttuk és bámultuk, felébredt bennünk is, hazánk végső oszlopjánál, annyi baj s veszély közt élő csángó népben a bizalom, hogy nyomoruságainkban talán mi sem leszünk elhagyatva azoktól, kik nekünk vérünkben való vér és husunkból való hus; nekünk is jut azon magasztos honszeretetről annyi, hogy a haza határain belül maradhatunk s küzdelmünk között el nem veszünk; jut az áldozatkészségből legalább annyi, hogy régi sebeinket leszen mivel bekötözünk, leszen mivel megerősíthessük magyar esperességünket, édes hazánk és ev. egyházunk ezen védő bástyáját. E bizadalomban mi megnyugszunk. E bizadalomban hazánk s egyházunk nagyjai és kicsinyei megtántorodnunk ne hagyjatok! Míg segítséget küldtök, égre emelt karokkal kérjük mindnyájunknak szerető édes atyját: Isten! áldd meg a magyart jó kedvvel, bőséggel! Nyujts feléje védő kart, ha küzd ellenséggel! Balsors a kit régen tép, hozz rá vig eszten-dőt! Megbűnhődte már e nép a multat s jövendőt. Kelt

Brassóban, az 1886. évi május hó 20-án. Az erdélyi ág. h. evang. magyar gyámintézet állandó bizottságának üléséből. Mihályi Károly s. k., apáczai ev. lelkész, mint elnök. Moór Gyula, brassói ág. h. evang. magyar lelkész, mint jegyző. Netaláni kegyes adományok — melyek hirlapilag nyugtáztatni fognak — e czim alatt küldendők: „Az erdélyi ág. h. evang. magyar gyámintézetnek Brassó.” Melegen ajánljuk ez ügy, a szegény hitrokonok pártfogolását olvasóink szíves figyelmébe. Szerkesztőségünk 2 frtot ajánl föl a nemes célra.

Gyászhir. Ivánka Sámuel, a s.-pataki ev. ref. főiskola nyugalmazott ének- és zenetanára meghalt f. hó 15-én életének 60-ik évében. Közelebbről a tiszáninneri egyházkerület, de általában egész ev. ref. egyházunk az énekügynek buzgó, lelkes, tehetséges bajnokát veszítették el a megboldogultban, kinek neve emléket nagyszámu tanítványain kívül szakirodalmi jeles művei is megőrzik. Béke poraira!

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:

Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

HIRDETÉSEK

Pályázat

a tiszaföldvári megüresedett leánytanítói állomásra.

Évi fizetés:

Kézpénz 12 frt 60 kr.

Tüze való nád helyett 4 frt 20 kr.

Öt hold föld szántása fejében 10 frt 50 kr.

9 köből 2 véka (10·88 hektoliter) buza.

11 köből (14·08 hektoliter) árpa.

4 font (2·24 kiló) gyertya.

$\frac{3}{4}$ telek föld minden járandóságaival együtt (35 hold; évi jövedelme 370 frtra tehető.)

Minden növendék fizet egy véka buzát, egy csirkét (növendékek száma 90—120.)

Lakbér fejében 100 frt, esetleg lakás természetben.

Lelkészi szolgálatok teljesítésére képesített pályázók előnyben részesülnek, azonban ha oly egyén választatnék meg, kinek tanítói oklevele nincs, azt megválasztása után egy év alatt megszerezni köteles.

A megválasztott egy évi próbaidő után fog megerősíteni s ez egy év alatt a fentnevezett fizetés felét élvezi.

Az állomás f. évi szept. hó 1-ig lesz elfogalando.

Pályázati kérvények f. é. augusztus hó 14-ig bezárólag alulírotthoz küldendők.

T.-Földvár, 1886. július 20.

Vári Szabó Sámuel,
ev. ref. lelkész.

Pályázat

A békési ev. ref. hat osztályu gymnasium két új tanszékére pályázat hirdettetik.

Az egyiknek tantárgyai: latin és görög nyelv, történelem és földrajz; a másiké: mennyiségtan, mértani rajz, német nyelv és szépírás.

Fizetés egyelőre 800 frt. Két próbaév után az állandósíttatásra remény nyújtatik, mely esetben a 800 frt rendes fizetéshez lakbér czímen még 200 frt csatolatik.

A tananyag beosztása és a tanórák számának meghatározása az igazgató tanács jogköréhez tartozik.

A megválasztott, állandósíttatása után, a „tiszántuli ref. középtanodai tanárok nyugdíj- és gyámintézeté”-nek kötelezett tagja.

Kellően felszerelt folyamodványok f. évi aug. 10-ig alulírotthoz küldendők.

Békés, 1886. július 13.

Szegedi Károly

ref. lelkész,

az igazgató tanács elnöke.

2—2

Pályázat tanári állomásra.

A b.-somogyi ev. ref. egyházmegye csurgói főgymnasiumában, a latin és német nyelvi tanszékre pályázat hirdettetik.

A pályázók felhivatnak, hogy a főt jelzett tantárgyakból, tanári képesíttségüket igazoló oklevelüket, esetleg végzett tanulmányaikra vonatkozó bizonyítványaikat, keresztlevelüket, testi épség- és egészségüket igazoló orvosi bizonyítványukat, életrajzukat, eddig elfoglalt állásukra vonatkozólag szolgálati bizonyítványaikat f. évi aug. 20-ig alulírotthoz terjeszszék be.

A tanár évi dija jelenleg 700 frt; továbbá 50 frt 5-öd éves pótlék és 250 frt lakpénz, vagy természetbeni lakás. Az alapfizetés, az államsegélynek kilátásba helyezett megnyerése esetén 1050 frtra fog fölemeltetni.

A megválasztott 2 próbaévi sikeres működés után s a latin és német nyelvből tanári oklevél szerzés esetén erősítettik meg.

Állomását aug. 28-án tartozik elfoglalni.

A tornászattól is oklevéllel bírók előnyben részesülnek s annak tanításáért külön díjaztatnak. Heti óraszám 19—20.

Kelt Hedrahelyen, posta helyben, 1886. jul. 8.

Körmendy Sándor,

esperes.

2—3